Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 6 juli 2017*

”Begäran om förhandsavgörande — Transport — Gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i unionen — Förordning (EG) nr 1008/2008 — Bestämmelser om prissättning — Artikel 22.1 — Artikel 23.1 — Information som ska ges när de priser som är tillgängliga för allmänheten offentliggörs — Skyldighet att ange de verkliga beloppen för skatter, avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden — Fri prissättning — Fakturering av administrationskostnader om passageraren bokar av en flygning eller uteblir från bokad avgång — Konsumentskydd”

I mål C-290/16

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) genom beslut av den 21 april 2016, som inkom till domstolen den 24 maj 2016, i målet

Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG

mot

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. von Danwitz samt domarna E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe och C. Lycourgos (referent),

generaladvokat: M. Wathelet,

justitiesekreterare: handläggaren X. Lopez Bancalari,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 mars 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG, genom M. Knospe, Rechtsanwalt,

— Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV, genom P. Wassermann, Rechtsanwalt,

— Tysklands regering, genom K. Stranz och T. Henze, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Europeiska kommissionen, genom W. Mölls, K.-P. Wojcik och F. Wilman, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 22.1 och artikel 23.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (EUT L 293, 2008, s. 3).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG (nedan kallat Air Berlin) och Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. (Centralförening för tyska konsumentorganisationer) (nedan kallad Bundesverband). Målet rör en talan om förbudsföreläggande som Bundesverband väckt med mot de metoder som Air Berlin tillämpar vid angivande av priser och allmänna avtalsvillkor på bolagets webbplats.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 93/13/EEG

3 I artikel 3.1 och 3.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169) föreskrivs följande:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

…”

4 Enligt artikel 6.1 i direktivet ska ”[m]edlemsstaterna … föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren”.

Förordning nr 1008/2008

5 Skäl 16 i förordning nr 1008/2008 har följande lydelse:

”Kunderna bör kunna effektivt göra jämförelser av priserna för lufttrafik hos olika flygbolag. Därför bör det slutliga priset som kunden ska betala för lufttrafik med ursprung i gemenskapen alltid anges inklusive alla skatter och avgifter. …”

6 I artikel 2 i förordningen föreskrivs följande:

”I denna förordning avses med

…

18) passagerarpriser: de priser i euro eller i nationell valuta som ska betalas till lufttrafikföretag eller dessas agenter, eller andra biljettförsäljare, för befordran av passagerare i lufttrafik samt de villkor som hänför sig till dessa priser, inbegripet ersättning och villkor som erbjuds agenter och andra mellanhänder,

…”

7 Artikel 22 i förordningen har rubriken ”Fri prissättning”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16.1, får EG-lufttrafikföretag och, på grundval av ömsesidighet, lufttrafikföretag från tredjeländer, fritt sätta sina passagerarpriser och fraktpriser för lufttrafik inom gemenskapen.”

8 I artikel 23 i förordningen, med rubriken ”Information och icke-diskriminering”, föreskrivs följande i punkt 1:

”De passagerarpriser och fraktpriser som är tillgängliga för allmänheten ska innehålla tillämpliga villkor när de erbjuds eller offentliggörs i någon form, inbegripet på Internet, för lufttrafik från en flygplats som befinner sig på en medlemsstats territorium och på vilken fördraget är tillämpligt. Det slutliga pris som ska betalas ska alltid anges och ska innehålla gällande passagerarpris eller fraktpris samt alla tillämpliga skatter och avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som är oundvikliga och förutsebara vid tidpunkten för offentliggörandet. Förutom slutpriset ska minst anges

a) passagerarpris eller fraktpris,

b) skatter,

c) flygplatsavgifter, och

d) andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden, exempelvis sådana som har samband med luftfartsskydd eller bränsle,

om avgifterna i [artikel 23.1 tredje meningen b, c och d] har lagts till passagerarpriset eller fraktpriset. Valfria pristillägg ska anges klart, öppet och otvetydigt i början av varje bokningsprocess och kunden ska aktivt markera sitt godkännande av dem.”

Tysk rätt

9 Följande bestämmelser återfinns i 307 § första och andra styckena i Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen, nedan kallad BGB), i den version som var tillämplig på omständigheterna i det nationella målet:

”1) Bestämmelser i allmänna avtalsvillkor saknar verkan om de oskäligen missgynnar leverantörernas avtalspart på ett sätt som strider mot tro och heder. …

2) Vid tvivel ska en bestämmelse anses missgynna en avtalspart på ett oskäligt sätt när bestämmelsen

1. strider mot den grundläggande målsättningen med den lagstiftning som bestämmelsen avviker från, eller

2. begränsar de huvudsakliga rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med den följden att avtalets genomförande är hotat.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Den 26 april 2010 simulerade Bundesverband en bokning på Air Berlins webbplats för en enkelresa från Berlin–Tegel (Tyskland) till Köln (Tyskland). I det första bokningssteget visades en förteckning i tabellform över möjliga flygförbindelser till olika priser. När en av flygförbindelserna valts visades i en tabell som återgav olika prestationer och priset för dem bland annat ett belopp på 3 euro för ”Skatter och avgifter”. När Bundesverband på nytt simulerade en bokning på samma webbplats den 20 juni 2010 för en tur-och-returresa från Berlin–Tegel till Frankfurt-am-Main (Tyskland) visades ett belopp på 1 euro för ”Skatter och avgifter”.

11 Enligt Bundesverband är de belopp avseende skatter och avgifter som visas på Air Berlins webbplats mycket lägre än de som lufttrafikföretaget i själva verket var skyldigt att betala enligt de berörda flygplatsernas prislistor över flygplatsavgifter och kunde därför vara vilseledande för konsumenterna. Bundesverband ansåg att dessa prisangivelser stred mot artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 och väckte därför talan om förbudsföreläggande vid Landgericht Berlin (regional domstol i Berlin, Tyskland).

12 Inom ramen för denna talan bestred Bundesverband även lagenligheten av den klausul som återfinns i punkt 5.2 i Air Berlins allmänna avtalsvillkor, vilka finns tillgängliga på bolagets webbplats (nedan kallade de allmänna avtalsvillkoren). Enligt den klausulen drar Air Berlin av en administrationsavgift på 25 euro per bokning och passagerare från det belopp som ska återbetalas till passageraren om denne inte utnyttjar sin biljett eller avbokar sin flygning. Bundesverband angav att den klausulen stred mot 307 § BGB, eftersom den oskäligen missgynnar lufttrafikföretagets avtalsparter. Air Berlin får nämligen inte ta ut separata avgifter för fullgörandet av en lagstadgad skyldighet.

13 Landgericht Berlin (regional domstol i Berlin) biföll Bundesverbands talan och förpliktade Air Berlin, vid äventyr av sanktionsåtgärder, för det första, att upphöra med att vid prisangivelserna på bolagets webbplats, under rubriken ”Skatter och avgifter”, ange belopp som inte motsvarar de belopp som bolaget faktiskt ska betala och, för det andra, att låta punkt 5.2 i de allmänna avtalsvillkoren utgå.

14 Air Berlin överklagade detta avgörande till Kammergericht Berlin (regional överdomstol i Berlin, Tyskland). Detta överklagande ogillades och Air Berlin överklagade då till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland).

15 Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) ställer sig inledningsvis frågande till tolkningen av artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008. Nämnda domstol hyser nämligen tvivel angående huruvida prisangivelserna på Air Berlins webbplats, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, överensstämmer med kraven i den bestämmelsen.

16 Vidare önskar Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) klargöranden vad gäller tolkningen av artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 i syfte att avgöra huruvida den regel som fastställs i den bestämmelsen, innebärande att lufttrafikföretag fritt får sätta sina passagerarpriser och fraktpriser för lufttrafik inom unionen, kan berättiga att det enligt Air Berlins allmänna avtalsvillkor tas ut separata avgifter av passagerare som inte har utnyttjat sin biljett eller har avbokat sin flygning.

17 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Ska artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 tolkas på så sätt att lufttrafikföretag ska ange skatter, flygplatsavgifter, andra avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som omnämns i leden b–d till deras faktiska belopp när lufttrafikföretagen offentliggör sina passagerarpriser och således inte delvis får inkludera dessa i passagerarpriserna enligt led a i nämnda bestämmelse?

2) Ska artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 tolkas på så sätt att den utgör hinder för tillämpningen av en nationell bestämmelse om allmänna avtalsvillkor som grundas på unionsrätten, enligt vilken ingen separat administrationsavgift får tas ut av kunder som inte har utnyttjat sin biljett eller har avbokat sin flygresa?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

18 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 ska tolkas på så sätt att lufttrafikföretag ska ange skatter, flygplatsavgifter samt andra avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som omnämns i artikel 23.1 tredje meningen b–d till deras faktiska belopp när de offentliggör sina passagerarpriser och de får följaktligen inte delvis inkludera dessa komponenter i passagerarpriserna enligt artikel 23.1 tredje meningen a i samma förordning.

19 I artikel 23.1 andra meningen i förordning nr 1008/2008 föreskrivs att, när de passagerarpriser eller fraktpriser som är tillgängliga för allmänheten offentliggörs, även när det sker via internet, ska ”[de]t slutliga pris som ska betalas … alltid anges och [det] ska innehålla gällande passagerarpris eller fraktpris samt alla tillämpliga skatter och avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som är oundvikliga och förutsebara vid tidpunkten för offentliggörandet”. Förutom det slutliga priset ska enligt artikel 23.1 tredje meningen i förordningen åtminstone passagerarpris eller fraktpris anges och, såvida dessa lagts till passagerarpriset eller fraktpriset, skatter, flygplatsavgifter, och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden, exempelvis sådana som har samband med luftfartsskydd eller bränsle.

20 Enligt Air Berlin är lufttrafikföretagen inte skyldiga att separat ange storleken på sådana skatter, flygplatsavgifter, och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden som anges i artikel 23.1 tredje meningen b–d i förordning nr 1008/2008 om dessa komponenter är inkluderade i passagerarpriset enligt artikel 23.1 tredje meningen a i samma förordning. Air Berlin anser nämligen att det endast är det slutliga priset som är relevant för att kunderna ska kunna jämföra de priser som de olika lufttrafikföretagen erbjuder.

21 Bundesverband, den tyska regeringen och Europeiska kommissionen har å sin sida gjort gällande att artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 ålägger lufttrafikföretagen att specificera storleken på det slutliga prisets olika komponenter.

22 EU-domstolen erinrar om att man vid tolkningen av en bestämmelse i unionsrätten inte bara ska beakta lydelsen, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 19 juli 2012, ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, punkt 12 och där angiven rättspraxis).

23 Det framgår av lydelsen av artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 att skyldigheten att åtminstone ange passagerarpris, skatter, flygplatsavgifter och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden, om dessa avgifter har lagts till passagerarpriset eller fraktpriset, gäller utöver skyldigheten i artikel 23.1 andra meningen i förordningen att ange det slutliga priset (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 januari 2015, Air Berlin, C-573/13, EU:C:2015:11, punkt 44).

24 I motsats till vad Air Berlin har hävdat, bland annat med hänvisning till skäl 16 i förordning nr 1008/2008, skulle ett lufttrafikföretag som endast anger det slutliga priset följaktligen inte uppfylla kraven enligt artikel 23.1 tredje meningen i den förordningen, eftersom den bestämmelsen innebär att det slutliga prisets olika komponenter ska anges.

25 Denna slutsats påverkas inte av Air Berlins argument att själva lydelsen i artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 innebär att lufttrafikföretagen är skyldiga att specificera de avgifter som anges i artikel 23.1 tredje meningen b–d i den förordningen endast ”om [dessa avgifter] har lagts till passagerarpriset” och inte när de har räknats in i detsamma.

26 I artikel 2 punkt 18 i förordning nr 1008/2008, där begreppet passagerarpriser definieras, anges nämligen inte att skatter, flygplatsavgifter och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden ska ingå i nämnda pris. Därav följer att lufttrafikföretagen inte har rätt att inkludera dessa komponenter i det passagerarpris som de är skyldiga att ange enligt artikel 23.1 tredje meningen a i den förordningen.

27 I motsats till vad Air Berlin också har hävdat leder inte en sådan tolkning av artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 till en urholkning av den bestämmelsen. Det är nämligen uppenbart att ledet ”om avgifterna i [artikel 23.1 tredje meningen b, c och d] har lagts till passagerarpriset” syftar till att särskilja den situationen då lufttrafikföretagen väljer att övervältra kostnaderna för dessa avgifter på kunderna från den situationen då de väljer att själva bära dem, varvid skyldigheten att specificera avgifterna endast gäller i det förstnämnda fallet.

28 Av det ovanstående följer att kunderna alltid ska upplysas om de olika komponenter, som avses i artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 och som ingår i det slutliga priset.

29 Denna tolkning får stöd av en bedömning av såväl det mål som eftersträvas med de föreskrifter som den aktuella bestämmelsen är en del av som det sammanhang i vilket den ingår.

30 Målet med artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008 är att säkerställa, bland annat, information och öppenhet vad gäller priser för lufttrafik från en flygplats som befinner sig på en medlemsstats territorium och bestämmelsen bidrar följaktligen till att skydda kunder som använder dessa tjänster. I bestämmelsen fastställs skyldigheter avseende information och öppenhet, bland annat, vad gäller tillämpliga villkor för passagerarpriser, det slutliga pris som ska betalas, passagerarpris och de komponenter som är oundvikliga och förutsebara i tillägg till passagerarpriset, och valfria pristillägg för tjänster som kompletterar själva lufttrafiken (dom av den 18 september 2014, Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, punkt 32).

31 Målet att garantera information och öppenhet vad gäller priserna skulle inte uppnås om artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 tolkades så att den ger lufttrafikföretagen möjlighet att välja mellan att antingen inkludera skatter, flygplatsavgifter och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden i passagerarpriset, eller ange dessa olika komponenter separat.

32 En annan tolkning av artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 skulle för övrigt frånta denna bestämmelse all ändamålsenlig verkan. Om de komponenter som anges i artikel 23.1 tredje meningen b–d i förordning nr 1008/2008 delvis inkluderas i passagerarpriset skulle det nämligen leda till att enbart belopp som inte har någon förankring i verkligheten specificeras. Om dessa komponenter fullt ut inkluderas i passagerarpriset skulle följden dessutom bli att det belopp som anges som passagerarpris skulle kunna motsvara det slutliga priset. Skyldigheten att ange det slutliga priset föreskrivs redan i artikel 23.1 andra meningen i den förordningen.

33 Slutligen ska EU-domstolen ta ställning till Air Berlins argument att det är omöjligt att ange de verkliga beloppen för de avgifter som avses i artikel 23.1 tredje meningen c och d i förordning nr 1008/2008, eftersom dessa belopp inte är kända då flygningen bokas.

34 Det ska i detta sammanhang påpekas att när kunden köper sin biljett ska denne betala ett slutgiltigt, och inte ett preliminärt, pris. Såsom Air Berlin har hävdat kan storleken på vissa tilläggsavgifter eller arvoden, exempelvis sådana som har samband med bränsle, visserligen med säkerhet fastställas först när flygningen har genomförts – i vissa fall flera månader därefter – men storleken på de skatter, flygplatsavgifter och andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden enligt artikel 23.1 tredje meningen b–d i förordning nr 1008/2008 som kunden ska betala motsvarar den uppskattning som flygtrafikföretaget gjorde då flygningen bokades.

35 I det sammananhanget föreskrivs för övrigt i artikel 23.1 andra meningen i förordning nr 1008/2008 att det slutliga pris som ska betalas, utöver passagerarpriset eller fraktpriset, ska innefatta alla tillämpliga skatter och avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som är ”förutsebara vid tidpunkten för offentliggörandet”.

36 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 23.1 tredje meningen i förordning nr 1008/2008 ska tolkas på så sätt att lufttrafikföretag separat ska ange de belopp som kunderna ska betala för skatter, flygplatsavgifter samt andra avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som omnämns i artikel 23.1 tredje meningen b–d när de offentliggör sina passagerarpriser och de får följaktligen inte ens delvis inkludera dessa komponenter i passagerarpriserna enligt artikel 23.1 tredje meningen a i samma förordning.

Den andra frågan

37 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida i artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 ska tolkas på så sätt att den utgör hinder för att tillämpningen av en nationell bestämmelse om införlivande av direktiv 93/13 kan leda till att en klausul i allmänna avtalsvillkor, enligt vilken en separat administrationsavgift med ett schablonbelopp får tas ut av kunder som inte har utnyttjat sin biljett eller som har avbokat sin flygresa ska ogiltigförklaras.

38 Den hänskjutande domstolen anser att punkt 5.2 i de allmänna avtalsvillkoren, enligt vilken en administrationsavgift på 25 euro per passagerare och bokning tas ut när en flygning i ekonomiklass avbokas eller om passageraren uteblir från bokad avgång på en sådan flygning, oskäligen missgynnar Air Berlins kunder och att den klausulen i enlighet med 307 § första stycket BGB saknar verkan.

39 Den hänskjutande domstolen har även angett att 307 § första stycket första meningen och 307 § andra stycket punkten 1 BGB utgör ett införlivande med tysk rätt av artikel 3.1 och artikel 6.1 första ledet i första meningen i direktiv 93/13.

40 Air Berlin har i sitt skriftliga yttrande gjort gällande att de tyska domstolarna i första och andra instans uteslutande grundade sig på nationell rätt, och inte på unionsrätten, när de slog fast att punkt 5.2 i de allmänna avtalsvillkoren utgör ett oskäligt avtalsvillkor.

41 Det ska erinras om att EU-domstolen, i ett mål om förhandsavgörande, enbart är behörig att tolka eller pröva giltigheten av unionsrätten mot bakgrund av de faktiska och rättsliga omständigheter som beskrivits av den hänskjutande domstolen, för att ge denna de uppgifter som den behöver för att lösa tvisten i fråga (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 april 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punkt 35).

42 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras med utgångspunkt i antagandet, vilket även den hänskjutande domstolen har lagt till grund för sin bedömning, att den nationella lagstiftningen om skydd av konsumenterna mot otillbörliga metoder, det vill säga 307 § BGB, som ligger till grund för den hänskjutande domstolens ståndpunkt att punkt 5.2 i de allmänna avtalsvillkoren är oskälig, baseras på unionsrätten i och med att den lagstiftningen utgör ett införlivande av direktiv 93/13.

43 Den hänskjutande domstolen undrar huruvida det, mot bakgrund av domen av den 18 september 2014, Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232), ska anses att den frihet som lufttrafikföretagen getts att fastställa passagerarpriser med stöd av artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 utgör hinder för att en nationell bestämmelse, som införlivar unionsrättsliga konsumentskyddsbestämmelser, tillämpas på en sådan avtalsklausul.

44 Utan att EU-domstolen behöver ta ställning till frågan huruvida den administrationsavgift med ett schablonbelopp som fastställs i klausulen i punkt 5.2 i de allmänna avtalsvillkoren faller under begreppet passagerarpriser i den mening som avses i förordning nr 1008/2008 och följaktligen huruvida nämnda klausul kan omfattas av den fria prissättning som anges i artikel 22.1 i förordningen, ska det påpekas att direktiv 93/13, enligt artikel 1.1 däri, har till syfte att tillnärma medlemsstaternas bestämmelser i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument. Det rör sig således om ett allmänt direktiv om konsumentskydd, som kan tillämpas inom alla ekonomiska sektorer. Direktiv 93/13 syftar inte till att begränsa lufttrafikföretagens rätt att fritt sätta sina priser utan till att ålägga medlemsstaterna att se till att det finns en mekanism som säkerställer att alla avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling kan prövas för att avgöra om de är oskäliga i syfte att garantera det skydd som ska ges konsumenten på grund av att denne anses inta en underlägsen ställning i förhållande till näringsidkaren i fråga om såväl förhandlingsförmåga som informationsnivå (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 februari 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

45 Mot den bakgrunden kan det tillåtas att nämnda direktiv inte ska vara tillämpligt på området för sådan lufttrafik som regleras i förordning nr 1008/2008 endast under förutsättning att detta klart föreskrivs i förordningen. En sådan slutsats går inte att dra av vare sig lydelsen av bestämmelsen om fri prissättning i artikel 22 i nämnda förordning nr 1008/2008 eller av övriga bestämmelser i den förordningen, även om direktiv 93/13 redan var i kraft när förordningen antogs.

46 Inte heller kan man av det mål som eftersträvas med artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 sluta sig till att allmänna konsumentskyddsregler inte skulle gälla lufttransportavtal.

47 Kommissionen har i det avseendet helt riktigt påpekat att friheten att sätta priser enligt artikel 22 i förordning nr 1008/2008 är resultatet av ett gradvist avskaffande av medlemsstaternas priskontroll för att öppna sektorn för konkurrens. Generaladvokaten Bot angav i punkt 27 i sitt förslag till avgörande i målet Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:27) att liberaliseringen av marknaden för lufttrafik hade till syfte att möjliggöra ett bredare utbud och en lägre prissättning till nytta för konsumenterna. Sålunda angavs i femte skälet i rådets förordning (EEG) nr 2409/92 av den 23 juli 1992 om biljettpriser och tariffer för lufttrafik (EGT L 240, 1992, s. 15; svensk specialutgåva, område 7,

volym 4, s. 130), vilken upphävdes genom förordning nr 1008/2008, att det var lämpligt att ”den fria prissättningen kompletteras av passande åtgärder till skydd för konsumenternas och branschens intressen”.

48 Domen av den 18 september 2014, Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232), kan inte föranleda någon annan slutsats. I den domen fann domstolen att artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 utgör hinder för bestämmelser, såsom de som var aktuella i det fallet, som kräver att lufttrafikföretagen, under alla förhållanden, befordrar passagerarnas incheckade bagage utan att kunna ta ut ett pristillägg för denna befordran. Domstolen har däremot på intet sätt angett att friheten att sätta priser rent allmänt utgör hinder för tillämpningen av alla konsumentskyddsregler. Tvärtom har domstolen angett att unionsrätten – med undantag för bland annat bestämmelser om konsumentskydd – inte utgör hinder för medlemsstaterna att reglera vissa aspekter avseende lufttransportavtal, särskilt i syfte att skydda konsumenter mot oskäliga avtalsvillkor. En sådan bestämmelse får emellertid inte undergräva bestämmelserna om prissättning i förordning nr 1008/2008 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 september 2014, Vueling Airlines, C-487/12, ECLI:EU:C:2014:2232, punkt 44).

49 Det är således inte möjligt att av den domen dra slutsatsen att artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 utgör hinder för tillämpningen av nationell lagstiftning som införlivar de unionsrättsliga bestämmelserna om konsumentskydd, såsom bestämmelserna i direktiv 93/13.

50 Av det ovan anförda följer att den fria prissättningen för lufttrafik inom unionen, som föreskrivs i artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008, inte utgör hinder mot att en sådan nationell lagstiftning tillämpas på klausuler i lufttransportavtal.

51 Motsatt svar skulle medföra att konsumenterna fråntas rättigheter som de har enligt direktiv 93/13 i fråga om prissättningen på lufttrafik och göra det möjligt för lufttrafikföretagen att, i avsaknad av kontroller, föra in oskäliga villkor rörande priserna i sina avtal med passagerarna.

52 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att tillämpningen av en nationell bestämmelse om införlivande av direktiv 93/13 kan leda till att en klausul i allmänna avtalsvillkor, enligt vilken en separat administrationsavgift med ett schablonbelopp får tas ut av kunder som inte utnyttjat sin biljett eller har avbokat sin flygresa ska ogiltigförklaras.

Rättegångskostnader

53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) **Artikel 23.1 tredje meningen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen ska tolkas så, att lufttrafikföretag separat ska ange de belopp som kunderna ska betala för skatter, flygplatsavgifter samt andra avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som omnämns i artikel 23.1 tredje meningen b–d när de offentliggör sina passagerarpriser och de får följaktligen inte ens delvis inkludera dessa komponenter i sina passagerarpriser enligt artikel 23.1 tredje meningen a i samma förordning.**

2) **Artikel 22.1 i förordning nr 1008/2008 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att tillämpningen av en nationell bestämmelse om införlivande av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal kan leda till att en klausul i allmänna avtalsvillkor, enligt vilken en separat administrationsavgift med ett schablonbelopp får tas ut av kunder som inte har utnyttjat sin biljett eller har avbokat sin flygresa ska ogiltigförklaras.**

Underskrifter